

HRISTICUL EMINESCU

Intransigența eminesciană, intransigența morală, în sensul respectării trăirii mitice-tradiționale, trimit la intransigența hristic-ortodoxă. Nichifor Crainic spune, în *Nostalgia Paradisului*¹: *“Aderând la Revelație, artistul devine un comentator al lui Iisus Hristos în ordinea frumuseții”*. Chiar dacă nu suntem întrutotul de acord cu interpretarea dată de Nichifor Crainic “zâmbetului” Luceafărului, redăm cuvintele teologului-scriitor din finalul capitolului *Simbolul androgin*², întrucât sugerează con-substanțialitatea lui Eminescu - cu ordinea superioară, cerească, prin intermediul Androginului Luceafăr-Geniu: *“Nu ni se spune aici (finalul Luceafărului) de un zâmbet îngăduitor sau ironic, dar îl simțim, în toată supranaturala lui punându-se peste condiția mizeriei noastre pământești. Pe buzele Sf. Ioan Botezătorul, pe buzele Prințului Mășkin sau pe buzele Luceafărului, e același zâmbet în care fulgeră distanța dintre cer și pământ; ironic sau îngăduitor pentru noi, dar revelator al unei ordini superioare de existență, către care suie nostalgia ridicată din tragica noastră experiență omenească”*.

S-ar putea spune că Eminescu nu predică. Dar ce este **predica**, cât efortul de lămurire a Logos-ului, de purificare a Logos-ului, numit **oameni și lume? Hristos care predică oferă corectivul Logos-ului, fără energii pentru trecerea obstacolului dintre :**

a. inerția Logos-ului degenerat în mocirla (Rovine-lume) - și

b. Logos-ul-sabie, Logos-ul mântuirii, care să smulgă din această stare de Logos-inerție și să treacă în Logos-ul-sabie (Revelația). (Războiul sfânt este VEHEMENȚA METAFIZICĂ, pentru a ajuta Spiritul-Soare) să nu se blocheze, ci să se reveleze, ciclic. Sângele zeilor și oamenilor trebuie jertfit, pentru a fi salvată dinamica ciclică a Luminii.

La fel, poezia eminesciană oferă corectivul Logos-ului-Lume, oferind ritualistic, Logos-ul de re-arhetipalizare (revenire la originaritatea sacrală a arhetipurilor). Oferă toate gestualitățile unui Logos al mântuirii: în primul rând, nu are nici cea mai mică teamă de a pătrunde în Infern, adică de a pătrunde în zonele-tabu ale Ființei spirituale. Și

¹ N. Crainic, *Nostalgia paradisului*, Ed. Moldova, Iași, 1994, p. 283

² Idem, p. 278.

de acolo înainte, nu are nici cea mai mică ezitare de a construi gesturile mântuirii: Zborul, ca îmbrățișare (eros) a Arborelui Vieții; Răsăritul-Revelație a lui Hristos-Eros Agapé: “*Cum din mormânt răsare Hristos învingător / Iar inimile toate s-unesc în armonie*” (II-36).³

*

1-CINA CEA DE TAINĂ (EMINESCIANĂ)

Masa mistică (pâinile și peștii) prefigurează, ca gestică ritualistică, **Cina cea de taină**: El, Iisus, este **pește și pâine**, și se oferă universului, ca, îngurgitat fiind, să acționeze **din interiorul mistic al Ființei spirituale**, restaurând **Ființa Divină**.

Cina cea de taină EMINESCIANĂ este **oferirea de sine**, vehementă de ruptură (explozivă și implozivă, totodată) - sfâșierea de sine: cf. **Rugăciunea unui dac**, unde se săvârșește o crucificare specific eminesciană, pe o Golgotă specific eminesciană:

a. crucificarea prin șovăire-scepticism-interogație tragică (“*Au cine-i zeul cărui plecăm a noastre inemi?*”) nu este atât expresia nelămuririi individuale, ci expresia unei neliniști metafizice cu implicații supraindividuale: Eminescu conștientizează existența ritualistică a lumii, Ritualul-Omenire - și își pune problema necesității și finalității Ritualului-Omenire, **plecare de inimi**, supunere a ființei aparente la manifestările unei Ființe Superioare Disparante, un daimon care “*plânge, râde (...) spre a se-nțelege, în sfârșit, pe sine însuși*” - deci, finalitatea Ritualului-Omenire este expresia-conștientizare a lui Dumnezeu. Scepticismul eminescian, îndurerat și metafizic, în același timp, este sinonimul aceluia “*Eli, Eli, lama sabachtani?*”;

b. urmează, apoi, **întărirea pe cruce**, Revelația prin har și slavă. “*El singur zeu stătut-au nainte de a fi zeii / Și din noian de ape puteri au dat scânteii (...) / Sus inimile voastre! Cântare aduceți-I, / El este moartea morții și învierea vieții!*” Teandria s-a realizat, **Spiritul-Dumnezeu repetă gesturile Cristului-Dumnezeu** (ca amprentator activ dar și ca amprentat pasiv, asupra căruia coboară Sfântul-Duh-Voința de expresie-amprentare);

³ Este ciudat cum Rosa del Conte (cf. *Eminescu sau despre Absolut*, pp. 385-386, Ed. Dacia, Buc., 1990) se oprește cu trei strofe înaintea acestor versuri eminesciene, limitându-și analiza la concluzia: “*părăsită de Dumnezeu, omenirea ...*” (op. cit., p. 105)/.

c. din acest moment al realizării-împlinire teandrică, jertfa nu mai poate fi interpretată în individualism, ci în supraindividualitate de acum, Relevatul-Poet nu-și mai aparține, ci **este în misiune sacră**. Tot ce va face, se va răsfrânge asupra Creației, pe care(și)-a revelat-o, deci, a chemat-o, împreună cu sine, în *“lumina zilei”*. Vârtejul-vehemență a deconstrucției Timpului Cosmic conduce la Apocalipsul Ființei fenomenale. Dar conversia iubirii-milă (*“inima-mi umplut-au cu farmecele milei ... duiosu-iviers...”*) în ură și blestem (*“Spre ură și blestem aș vrea să te înduplec”*) prefigurează conversia supremă a Ființei fenomenale în Ființa Sacră. **Stingerea eternă, fără de urmă** - înseamnă retragerea decrepită din amprente-lume, deci, și retragerea, consecutivă, a amprentelor-urme - în vederea refacerii plenarității energetice a unei **Noi Plănuiri-Lume** (Mântuitorul-Eden).

Câinii care sunt asmuțiți să **rupă inima** (*“Ș-aceluia, părinte, să-i dai coroană scumpă, / Ce-o să asmuță câinii ca inima-mi s-o rupă”*) reprezintă starea de **păcat vehement**, stare care naște reacția de feed-back, de geneză a anticorpilor față de degenerarea Ființei divine din Ființa spirituală, și a ființei spirituale în dispersie către Haos: ca să preîntâmpine disiparea completă și pierderea în haos (deci, blocarea circuitului expresie-resacralizarea ...), **ruperea-sfășiere de sine și dăruirea de sine-monedă sacră** (fărăma euharistică) reprezintă forța de re-centripetizare, de re-energetizare a bucăților fărăme (degradata energetic-spiritual și, deci, având vocația centrifugală).

Cine este cel care **asmută câinii**, ca reacție euharistică, față de degradarea comunității cosmice? Este **Eul Divin din Omul Transcendental**. Deci, coroana scumpă, de **Om Transcendental**, cooperant cu Părintele Dumnezeu, este a **Poetului-Orfeu** (Orfeu se oferă-jertfește, prin sfășiere euharistică).

“Iar celui ce cu pietre mă va izbi în față, / Îndură-te stăpâne, și dă-i pe veci viață”. Cine poate arunca cu **pietre în față**? Cel fără păcat, adică cel retras din amprente, din vârtejurile vehemenței expresive-lume. **Față-re-împietrită** (prin lovire-contact cu Cel Retras din Vârtejurile-Lumi) este **față re-sacralizată** de către Cel sacru. Deci, Poetul este călăul și victima gestului inițiativ, de recuperare, a Muntelui Cosmic (Suprema Față de Piatră - Piatra Filosofală). Deci, Poetul este Ființa Divină, cu viață

veșnică, după experiența Morții Veșnice (ca Ritual inițiativ, răsfrânt în Ritual-Omenire. Este Christos. Orice vehemență este gest ritualic de recuperare a arhetipului degradat.

Urma-vale energetic-amorentă expresivă este resorbită total în Ființa Divină - dar nu pentru a obține **vidul**, ci **preaplinul** (care, consecutiv, după mântuirea-Eden, se va reconverti în undele energetice-amprente ale altei lumi etc.). Nirvana blochează în sine toate posibilele și probabilele ipostazieri-reîncarnări. Tocmai acest preaplin oferă șansa **șovăirii**, în fața **noii exprimări divine**: această **șovăire** creează senzația întreruperii ciclului, a **ștergerii eterne** a posibilității de amprentare (haosul pentru carnea-amprentă acceptată). **Stingerea eternă** este **Soarele Mistic** (Negru), faza de ascundere, în atotputernicia proprie, a **deității**. Stagnarea la rădăcină Arborelui Sephiroth - Regatul Mistic Malkuth (din **Cabbala** ebraică).

*

*

*

Trezirea (în sens mistic: Revelația) este urmărită de Iisus (prin sine, dar și prin sinele-lumii: apostolii doisprezece: 3 x 4) în Grădina Ghetsemani (Eden și Golgotă, totodată) - este urmărită și de Eminescu, în poezia sa. Trezirea interioară, dinspre **Kundalini** spre **vertex**, pentru a uni cu cosmosul. De aceea, imaginea centrală a poeziei eminesciene este **Muntele**, înconjurat de starea de Eros (îmbrățișarea-spirală dublă), ca aureolare, situare în Triunghiul Ființei Divine, în Soarele Negru. **Somnul** eminescian este înafară somn, înăuntru maximă activitate-zbor către Cărarea-Cale, întoarcerea la/în Ritual. Și, prin Ritual, la Mit.

Câți dintre noi, cei care îngânăm Logos-ul eminescian, avem puterea să ne trezim, să stăm treji, întru mântuirea Neamului nostru Eminescian?

*

*

*

2-BOTEZUL CU POEZIE (FOC ȘI APĂ)

Se pare că Eminescu începe prin a accepta teoria gnosticilor⁴, despre deosebire între a) Dumnezeuul Suprem și răscumpărător și b) Demiurgul cel Rău (în **Demonism** - Ormuzd fals), care a săvârșit Creația (*“Cosmosul este, ca urmare a căderii omului,*

⁴ MIRCEA ELIADE, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. II, p. 321.

dominat de rău, dar răscumpărarea este o a doua Creație și lumea își va redobândi desăvârșirea originară” – cf. M. Eliade, op. cit.). În *Memento mori*, concluzia este agnostică: nu poate fi cunoscută esența realității și a reflectării ei în conștiința oamenilor (Dumnezeu duce **l-a dezlegării porți**, fără să dezlege - cel puțin, nu în/pentru această lume). Se sugerează, însă, existența mântuirii: nu ca **parousia**, ci ca descoperire, în sine, a forței unice etern renăscătoare - **agheazima - lacul cu apă vie**. Aceasta este botezul: prin actul baptismal “te îmbraci” în Hristos (Cel Uns), capeți **trupul mistic**. Mai mult, prin vehemența chinurilor golgotice (cf. **Rugăciunea unui dac**, unde răstignirea peste prea-plinul **noapte bogată-Nirvana** resoarbe undele-amprente-urme energetice expresive, redând puritatea deității lui Meister Eckhart) și prin dorința de sfășiere ritualică, pentru reîntregirea în trup mistic - se prefigurează euharistia (grație divină împărtășită-împărțită pentru Suprema Sinteză - virtutea resurecțională): este, mai pregnant, integrarea credinciosului în Arhetip, în trupul mistic al lui Christos.

Poezia este **botez**, act baptismal: este jertfă pentru nemurire, este răstignire pentru **mântuirea/resorbția energetică a universului**. Strop de apă vie - poezia trebuie să participe (ca și Hyperion la activitatea-Demiurgos - resorbția în sine a Divinului va prefigura, totuși, deitatea) la **lacul-agheazimă**. Poezia este **pars pro toto**, este inițiere pentru **mântuirea-parousia**. Poezia este Ființa-Iisus, este Voință (ocultată) pentru învățarea Drumului Mistic spre a doua venire, cea atotmântuitoare. Cristul ne pregătește, prin Poezie, pe toți, pentru Drumul mistic spre a redeveni, din **comunitatea mistică - Trup Mistic** (Potențarea Maximă a Creației).

Deci, drumul este diferența dintre **Revelația lui Hristos și parousia**, dintre **Revelația Spiritului și identificarea cu Ființa Divină** - dintre **comuniunea necesară** (revelată ca necesară: ta twam asi etc. - identificarea părții prin tot), până **la des-ființarea (parousia) ființei spirituale în Ființa Divină**.

Prin proclamarea Eros-ului Universal, Eminescu a desființat posibilitatea duplicității divine: **divinul** este unul, cel din Ființa Divină, obținută prin inițiere interioară. Inițiere individuală, dar inițiere în cadrul comuniunii-Ritual (care presupune identificarea cu toți potențialii inițiați - deveniți reali inițiați). Acest Ritual ni-l revelează pe Hristos ca **Luceafăr al Mărilor** (II-37), identic cu Adevărul: dar Adevăr nu înseamnă doar Binele (așa cum îl înțelegem, de obicei: ca lumină albă), ci ca o cooperare a Binelui

și Răului la Demiurgie și, implicit, la inițierea (Spânu-Harap-Alb, Făt Frumos-Vrăjitoarea rea-Mag), întru dobândirea (-accedere la) stadiul **Ființă Divină**.

*

*

*

3- PLÂNSUL EMINESCIAN

Plânsul, la Eminescu, nu izvorăște din melancolia romantică, ci din **setea de arhetipalitate**. În nici un caz nu este vorba despre **plâns** ca dovadă artificioasă a sensibilității.

Plânsul, la Eminescu, este, și el, cristic, mai exact, cu funcție baptismală: este Apa care cheamă Focul, sunt amprente-vehemente, ale închegării fenomenale, care-și cheamă **primordiile** - își cheamă Sinele-Foc, Entelehiile-Foc, pentru a reîntoarce lumea la Eden. Plânsul este ipostazierea tragismului ființei demiurgice: “De plânge Demiurgos, doar el aude plânsu-și”.

“*Apele plâng clar izvorând în fântâne*” - apa care plânge are, ca efect al plânsului, **izvorârea** (deci, întoarcerea la Inepuizabila Puritate originară) și **clarul-claritate** (aici, adverbial), prin **în-focare** (chemare-regăsire a Focului-Illuminare): **Revelația Fântâniei**. Fântâna - prin care comunică tărâmurile (mai exact, Fântâna-arbore Cosmic, prin care se resoarbe tărâmul fenomenalității în Tărâmul Unic-Edenul - și ale cărei ramuri-izvoare înfloresc aștrii: luna, stelele, soarele Negru) - Fântâna cu Plâns: Apa Vie (**Agheazma**, Apă și Foc al Duhului Sfânt).

Ochii sunt, de multe ori, **stare de plâns** (potențial sau cinetic). **Stare continuă** (suspendată sau reluată) Ea de **plâns**: căci ei cheamă, prin acvaticul-oglină, razele focului uranic. În cazul **stingerii luminii** din ochi, se produce, în fapt, luciferizarea, transcendentalizarea ființei vizionare (prin ochii revelatorii), trecerea în zona Soare Negru-lumină ocultă: (I-166) “*Și dacă ochii ce-am iubit / N-or fi de raze plini, / Tu mă privește liniștit / Cu stinsele lumini. / (...) Tot înțeleg că m-ai chemat / Dincolo de mormânt*”.

Există și plânsul (suspendat) metafizic, ca ardere mistică a privirii în Eros, amplificând efectul sacru al pneumei: (I-94) “*Privirea-mi arde, sufletul îmi crește*”.

Plânsul Naturii (Fire) este **ninsoarea de foc, cu flori de tei** - în dimensiunile orfismului sacru al **codrului**, creându-se viziunea cercurilor-unde, suprapuse (pe verticală), concentrice (orizontală), cercuri care comprimă-orientează, regresiv (prin somn-visare), către originar (ca și în *Luceafărul*: “*Iar ceru-ncepe a roti / În locul piere...*”, sau “... *Unde-ajunge nu-i hotar / Nici ochi spre a cunoaște / Și vremea-ncearcă în zadar / Din goluri* [concentrice, golite de amprente fenomenale] *a se naște*”) -cf. I-61: “*Adormind de armonia / Codrului bătut de gânduri, / Flori de tei deasupra noastră / Or să cadă rânduri-rânduri*”.

Duh către duh, rost către rost (gură către gură), stau Călin și fata de împărat (alungată, din fenomenalitate în arhetipalitate) - și “apa ochilor” este faza premergătoare, preludiul (dar și mediul de închegare) al focului-Eros: (I-66) “... *s-uită-n ochii plini de apă, / Și pe rând și-astupă gura, când cu gura se adapă*”. Apa și Focul nu se resping, ca fenomenalitate - ci, în arhetipalitate, sunt complementare (cf. nașterea lui Hyperion - Voievodul Solar din Cer-uranos [stelar, în-focat] și Mare).

De aceea, **jalea**, se transformă în postludiul **plânsului**, ca stare de nuntă îndeplinită a Apei cu Focul (prin orfism), pentru a rezulta Originaritatea-Eden: (I-83) “*Iară cornul plin de jale / Sună dulce, sună greu*”, sau (I-167) “*buciumul sună cu jale*” (pe deal, unde-i **Axa Lumii - Salcâmul cosmic**).

Starea de excepție a **plânsului** este **ouoroboros-ul psihic**: nuntirea **urii** cu **amorul** (cele două stări primare ale Focului, în așteptarea Apei, care să introducă Râul Demiurg - stare de continuitate). Rezultă **plânsul interior**-cosmic, disperarea-vehemență paroxistică, prin care se produce stingerea eternă: (I-91) “... *ura cea mai crudă mi s-ar părea amor... / Poate-oi uita durerea și voi putea să mor... / (...) Și-n stingerea eternă dispar fără de urmă*”.

Plânsul interior, ca vehemență demiurgică-apocaliptică, întâlnește Râsul, cu aceeași dublă funcție: (I-119) “*C-acel demon plânge, râde, neputând s-auză plânsu-și, / Că o vrea .. spre a se-nțelege în sfârșit pe sine însuși*”.

În definitiv, stare de **plâns cosmic** demiurgic este **dorul nemărginit**, care cheamă lumile-luminile în roiri, din “*sure văi de chaos*”, ca pe lacrimile (și-roiri) lui Demiurgos-cel-Ascuns - și care, plângând lumină, se exprimă.

Întregul cosmosul este **stare de plâns orfic**, demiurgic-apocaliptic - într-o disimulare a formelor-de-apă (trecere-curgere) și foc (patima ființei-ființare, care-și caută, cu frenezie, originaritatea): (I-257) “*De-ar fi aruncat în chaos arfa-i de cântări înflată, / Toată lumea după dânsa, de-al ei sunet atârnată, / Ar fi curs în văi eterne, lin și-ncet ar fi căzut... / Caravane de sori regii, cârduri lungi de blonde lune / Și popoarele de stele, universu-n rugăciune ...*” (rugăciunea este suprema stare de Foc: Spiritul regăsit prin cădere-înălțare). Toate aceste lumi de foc ale ființei sunt lacrimile demiurgico-apocaliptice, căzând spre a înălța Ființa Cosmică, într-o veșnică resurrecție-regăsire de Sine (în zona ocultă a pierderii: “*Poate că în văi de caos ne-am pierdut de mult... de mult*” (I-253).

*

*

*

4-RĂZBOIUL SFÂNT⁵

Războiul, la germanici, era Ritual - ofrandă de sânge, adusă zeului, Moartea eroică era experiență religioasă privilegiată (a se vedea și la geto-daci). Natura extatică a morții îl transformă pe Războinic în Poet inspirat, în șaman-profet, înțelept vizionar. La Eminescu, spre exemplu, bătălia-Ritual de la Rovine (**Scrisoarea III**), unde ridicarea din Rovină-Mlaștină se face în etape (logos-ul decrepit este înlocuit de Creanga de Aur și Râul Demiurg, “*râul, ramul*” - de Zidul-Munte; apar **luminile-comete** (*capete pletoase, coifuri lucitoare*) din zona sacră-codru; **roiul**, ca explozie a Stupului Divin, din care ies flăcările Focului Sacru-Albine: **lănci, arcuri, nouri de aramă** - se stârnește Vârtejul-vijelie, prinzând, în mijloc, Leul Solar care **turbează** (furor sacer, demiurgică); flamura-ramură verde se frânge, înlocuită de Creanga de Aur din mijlocul Vârtejului, care unește cer-pământ, într-o Apocalipsă și o Nouă Facere: “*Pe pământ lor li se pare că se năruie*

⁵ Nu putem adera la viziunea non-metafizică asupra războiului, în opera lui M. Eminescu, a lui G. Călinescu (*Opera lui M. Eminescu* vol. III, p.38-40, Ed. Minerva, Buc., 1985). Din același motiv, nu putem adera nici la opiniile lui E. Todoran, din cap. *Eroica*, din vol. *M. Eminescu - epopoea română*, Ed. Junimea, Iași, 1981.

tot cerul”; Mircea-Cavalerul Graalului și Călugărul (Ascetul, Omul-ritual, originar-simplu la **vorbă** și al **port**) se identifică cu Vârtejul și cu Focul (Mircea-Vijelie, Mircea-Seism al “*călărilor*” cu **sulițe-raze**) - Mircea-Potopul și Genunea, Grindina Sacră, care treieră Grâul Cristic, separându-l de pleavă și refăcând Fulgerul-Zbor și Muntele-Arbore Cosmic cu stele: “*munții negri ... izvorăsc din veacuri stele...*”.

Mircea este întrupare a lui Wotan: **Wut**=furie (furor sacer, vehemență ritualică) - și este lup-om, om-zeu (berserkr). Prin lupta inițiatică, el re-sacralizează Codrul edenic - redă viziunea **Pământ-Titan**.

Chiar dacă, la Eminescu, **războiul sfânt** nu are sensul proclamat de maniheiștii iranieni, cât și de essenienii de la Qumram - există urme ale unei apocatastaze de ordin metafizic: lupta dintre Logos-ul Ruinat (Rovine) și Logos-ul-foc (Mircea-Țepeș). Apocatastaza angajează **arhetipuri**, pentru reintegrare: Demiurgos și-l reintegrează pe Hyperion și Edenul-Pământ, în sinteza Spiralei Arbore Cosmic (îmbrățișat de Șarpele-Spirală-zbor). Deci, conceptul essenian de **Șarpe Mântuitor**, mântuirea prin Șarpe, pare a avea, la Eminescu, o relevanță foarte subtilă, dar foarte importantă: fondul cosmic-demiurgic este Spirala - iar Spirala este resurecția prin Șarpe. **Iisus este Șarpele**, este iubirea-îmbrățișare, care separă (viața veche de cea nouă) și unește (întru Ființa Divină, dobândită prin inițiere, resorbire a vechiului - energie exprimată-degradată, în noul - energie reconcentrată, centripet în Sinele Divin).

În definitiv, și Eros-ul-Iubirea este Războiul Împăcării, este **extrema vehemență** pentru a ajunge al Chinul suprem al Armoniei. Cf. N. Berdiaev (**Adevăr și revelație**, Ed. de Vest, Timișoara, 1993), care spune că trebuie subordonate, toate chinurile – Eros-ului Esențial.

Esseninii excludeau de la banchetele-comuniuni pe diformii psihici și spirituali. Vestirea venirii împărăției (parousia) este tocmai **vindecarea**. Deci, în **Scrisoarea III**, **parousia** se vestește și realizează prin venirea Focului-Țepeș, care tămăduiește monștrii (fizici și psihici) **re-construind Logos-ul** (degradarea-bălbâirea va fi deplasată spre revelația Focului, transgresând în glossolalie, “*vorbirea în limbi*” - revenind al Arhetipul Logos-ului Originar: **Logos-ul-Basarabi, Logos-ul-Mușatini**).

Și **ascetismul** (Cavalerul Graalului), tot de la esenieni poate să vină - ca obținere a tensiunii spirituale, pentru “a umple” Ființa Divină. **Respingerea materiei** (ca și la

gnostici), pentru a transcende, spre obținerea Trupului Mistic (Hristos). Și Hristos, până la 33 de ani, tot printre essenieni a stat, și de la ei a învățat tehnicile ascezei - probabil și doctrina Șarpelui: prin spadă (sabie), la unirea cu Dumnezeu (este o spirală, Rău-Bine, despărțire pentru unire, în Șarpele-Ouroboros, circularizant): “**Nu aduc pacea, ci sabia**” (neliniștea spirituală, pentru ruptura de Ființa Spirituală, pentru a se desăvârși în Ființa Divină).

*

*

*

Ritualul baptismal este **scufundarea în Iad** (capătul de jos al axei lumii), pentru confruntarea cu Monștrii, pentru a trece **proba inițiativă**, aducând Focul, pentru renaștere. În **Scrisoarea III**, se coboară, inițiativ, de către fiul al treilea (“unul dintre fiii falnicului domn”), în Mlaștină, în infernul acvatic (iadul cu monștri): **ca o apă turburată, ca potop ce prăpădește. De sub apă, monștrii (Negrul, Cocoșatul, Broasca, Gunoii, Ilotul Spiritual, Fonful, Flecarul, Gușatul, Bâlbâitul, Cel-fără-Creier, Cel Îmbătrânit Fără de Vreme etc.)** sunt transfigurați în forțe de propulsie-transcendere, energii ale teurgiei prin Foc - Țepeș Vodă Atotpurificatorul.

Prin **botez** se realizează împăcarea contrariilor (ca și în **Scrisoarea III**, Apa cu Monștri determină, dialectic, **Focul-Țepeș**), rezultând **Androgenul** (refăcutul Arbore Cosmic-Munte, Eros-Șarpe este imaginea Androgenului: Șarpele Cosmic este Androgen, căi este spirala care unește etapele de desăvârșire a Ființei).

*

*

*

Cezarul (Împărat și proletar, I-47) este ipostaza în curs de inițiere-desăvârșire a Regelui (Monarh Ascuns): Regele din labirintul inițiativ (al nebuniei-inițierii) este “**moșneagul rege Lear**” (străbătând, prin nebunie, spre Revelație, dinspre **cununa uscată de paie**, spre **coroana mistică-esoterică**) : e același mecanism sacral care transformă **ieslea bethleemică-cunună de paie** - în **cununa de spini-TRANDAFIRI** - SIMBOLUL SPIRITULUI BIRUITOR. **Trandafillos=Floarea cu o mie de petale**, pe care o răstigneau oamenii Evului Mediu.

Cezarul este Monarhul (“în nălțimea-i solitară”, “palid”, “în gânduri adâncit”) aflat la malul Styxului-Seina, păstrând, încă, în ființă, **confruntarea** (ca **stare spre**

inițiere): “*Convins (...) cum că principiul rău, / Nedreptul și minciuna al lumii duce frâul (...) Povestea-i a ciocanului ce cade pe ilău (...) la jugu-i el silește pe cei ce l-au urât*” (ura este stare inițiativă, prin care se creează premisele apocatastazei). Pare a fi tiran, în realitate este cel tiranizat de labirintul-contingent: “*Mărire-i e în taină legată de acești* (forma spirituală, proliferată în gregaritatea labirintului-logos)... *El - el vârful mândru al celor ce apasă*” (este stea esoterică, nedegajată încă de “apăsările” în dublu sens) ale ascensiunii Muntelui Inițierii.

Monarhul Ascuns trece (în **Împărat și proletar**) prin labirintul infernal inițiativ: a) de la esotericul **unul** (pronume nehotărât) din ceata **faquirilor**, căutători ai **căii** (“*Ah - zise unul...*”, în taverna mohorâtă, desprins, anonim, ca fata-Lună din **Lucaefărul** - din ceata pribegită de “*copii săraci și sceptici*”) - stadiul **proletar** fiind forma **ascunsă** (în curs de inițiere), sub care guvernează lumea **Împăratul-Monarh** (stadiul final al inițierii), b) la revolta Logos-ului instituționalizat-demonizat - revoltă dubitativă (“*Spuneți-mi ce-i dreptatea... Religia - o frază de dânșii inventată*”) și revoltă-confruntare a principiilor, într-o apocatastază verbală (**Zdrobiți... sfărmași... zvârliți în foc...**) c) în simultaneitate magică-mitică, se realizează apocatastaza ca act efectiv, ritualic: “**Parisul** (asimilat, cel puțin aici, Nordului esoteric) **arde-n valuri, furtuna-n el se scaldă**” (Foc și Vehemență - furtună demiurgică); “bulgării de granit” **suiți** (inițiere prin **Munte**) se vor transfigura **plebeul proletar** în **Cavaler-Rege** (cu “*arme lucitoare*” - fulgerul lui Thor), **cușma frigiană** în **coroană esoterică-clopot**; prin furor sacer, **femeia chtoniană** (vândută) devine Prostituata Sacră: Femeia (pluralizată) cu “*ură și turbare în ochii ... negri, adânci și disperați*” (ochi luciferizați) se transfigurează în Formă Hieratică: “*Ca marmura de albe, ca ea neprihănită*” - apoi, în stadiul **mare**, refăcând echilibrul orfic-thanathic: “*Scânteie marea lină... Corăbii învechite scheletele de lemn*” (ca forme de graniță, între **schelet** și **Revelație**) pătrund, prin **pânzele lunare** (“*în pânzele umflate în fața lunii*”) în stadiul Logos de Foc, Logos de Roată: “*Și-n roată de foc galben stă fața-i ca un semn*”.

Prin **uimire extatică**, Cezarul se va autodepăși (depășind) **umbra** și **nourii**: “*Uimit privea Cezarul al umbra cea din nourii*”) în stadiul (interiorizat) de Monarh Arhetipal (Demiurgos), dar și în stadiul de Logos Divin (Logos-ul sapiențial-ritualic din

finalul poemului: “*În orice om o lume îți face încercarea (...) Că vis al morții-eterne e viața lumii-ntregi*”).⁶

*

*

*

5-FEMEIA EMINESCIANĂ - ÎNTRE MARIA FECIOARA ȘI PROSTITUATA SACRĂ

Spre deosebire de Simon Magul, cu a sa Elena prostituata, Eminescu caută **Arhetipul pur al Femeii**. Dar dacă Elena = Înțelepciunea divină, oare nu a devenit pură prin paroxismul-vehemență al impurității? Oare **femeia eminesciană** nu este demonul-materie, **decăzută** (și, paradoxal, dar în logica eminesciană mitică, de tip contrastiv: **înălțată**) până la Revelația Arhetipului? Oare nu asta înseamnă **Dalila**: demon (Lucifer) înălțat până la Demiurg-demiurgie? “*Căci cu dorul tău demonic va vorbi călugărește, / Pe când craiul cel de pică de s-arată, pieptu-i crește, / Ochiul înghețat i-l umplu gânduri negre de amor / Și deodată e viaie, stă picior peste picior, / Ș-acel sec în judecata-i e cu duh și e frumos...*”.

Acest pasaj, ca orice pasaj de poezie eminesciană, are ermetismul său inițiativ. Femeia răspunde **călugărește**, “*dorului demonic*”: cu alte cuvinte, răspunde energiei demiurgice (**dorul demonic**, care cheamă lumile din “*sure văi de chaos*”), printr-o atitudine profund spiritualizată, adecvată energiei care o soliciță, în câmpul **Eros**. Răspunde pe măsură: la atitudine puternic energizată (**dor**), prin atitudine puternic spiritualizată, prin asceză (**călugărește**). S-ar putea spune că acesta este planul **reacției uranice**.

În schimb, nu-și uită menirea resurecțională, de re-energetizare a ciclurilor decăzute: **craiul de pică** este **Monarhul decăzut, picat**. Și atunci, atitudinea ei este promptă: “*pieptu-i crește*” (deci, acumulează, pentru a transmite-jertfi, într-o nouă

⁶ Ne delimităm cu fermitate de interpretările “socializante” și “istoricizante” ale poemului **Împărat și proletar**, interpretări cărora, după părerea noastră, le-a căzut victimă până și un exeget atât de rafinat ca Rosa del Conte (op. cit., p.56), dovadă afirmații de tipul: “*Revoluția Comunei (...) nu cere numai pâine, cere alte adevăruri noi valori, și vrea să scufunde sub năvala unui nou potop minciunile trecutului*” etc. - *deși remarcă, mai jos cu câteva pasaje, că M. Eminescu se sustrage conștient planului istoric și delimitărilor particularului, tentând, mereu, răzbaterea cugetării spre general-cosmic* (Rosa del Conte, op. cit., p.64): “*Plebea răzvrătită va distruge numai niște forme destinate să piară pentru a se reînnoi în timp (...) pentru că “progresul” omenirii și al lumii nu e decât o iluzie...*”

creație, **prana** sacră, sau **pneuma** grecilor), **privirea-ochi** devine aceea a Luceafărului: **ochi înghețat**, cu **gânduri negre de amor** (să ne amintim cum suna versul Luceafărului: “*Sub raza ochiului senin (...) Cu farmecul luminii reci*” și “*...ochii mari și minunați (...) Ca două patimi fără saț / Și pline de-ntunerie*”).

Crucea sexuală-demonică (“*picior peste picior*”) va transcende în Crucea Demiurgică - pentru că efectul în-crușișării este transgresarea **secului** în **plin de duh fertil, frumos**. “Instrumentul” transgresării este forța ei spirituală, de tip demiurgic: prin forța **judecății** (Spiritului), ea readuce **craul de pică** în lumea sa victorioasă: Rege ocult, Mag-Ahman, în **Vârful Muntelui**.

Acesta este planul **reacției pneumatice, re-edenizante** (după cum afirmă Adrian Bucurescu, în articolul “**Grădinile vrăjite**”, din **Mitologie română**, nr. 204 al rev. **Strict secret**, 22-28 martie 1994 - geții vorbeau despre Akos-Samenos, **Grădina Divină**, re-făcută în spațiul terestru prin rugăciunea lui Zalmoxis. În această grădină vrăjită crește Floarea focului. Iată, deci, că acțiunea de re-edenizare, prin forța pneumei-prana, a Dalilei-Prostituata-Sacră, și acțiunea de re-edenizare a cuplului **cătat-regăsit**, Cătălin-Cătălina, își au originea tocmai în starea de rugăciune re-edenizantă a lui Zalmoxis).

Femeia veșnic trădătoare este materia (**Prakrti**), care veșnic trădează - dar finalitatea **trădării totale** este Revelația Netrădatei Esențe (**Purusha**), Arhetipul Femeie, de dincolo de toate trădările, implicate în orice demiurgie: de dincolo de toate **părăsirile** (“*Te-ai dus, și-am înțeles prea bine / Să nu mă țin de pasul tău, / Pierdută vecinic pentru mine, / Mireasa sufletului meu*”: **paroxismul-părăsirii-trădare**, în cadrul Vârtejului fenomenal, duce la starea de **nuntă mistică**, a sufletelor, eliberate de karma trupurilor: **mireasa** este starea paradoxală de unire mistică întru veșnicie, este Mireasa-Moarte, Mireasa Inițiativă (Revelația). Ea devine Mireasa Ocultă, Calea de Izbăvire (Steaua mărilor, deasupra “*valului ce ne bântuie*” - II-37), prin părăsirea, de fapt, a Vârtejului (fenomenal): “*Și-o să-mi rășai ca o icoană / A pururi verginei Marii, / Pe frunte ta purtând coroană - / Unde te duci? Când o să vii?*” (I-92). **Icoana verginei Marii** trimite la mistica trupului feminin - Demeter-Cybelle, veșnic de neatins în esența ei creatoare. Părăsirea, paradoxal, spre **unde-niciunde**, pentru o venire într-un **când-nicând**, duce la decantarea-rămânerea, ocultă, a esenței: **Înțelepciunea divină** - “*Pe*

fruntea ta purtând coroană” (**coroană** pe care Ea o transmite, prin nunta mistică, fiului ei spiritual: Christosul-Alesul).

Deci, Prostituata Sacră (Dalila-Maria din Magdala), este **vehementă** din care rămâne **senina esență**: pururi vergina (de neatins) Marie-Demeter, aparținând atât misterului eleusin, cât și misterului creștin.

Plecarea-trădarea este mistică, nemotivată absolut. “*Unde te duci?*” (plus: “*de ce te duci?*”), “*Când o să vii?*” (plus: “*de ce ai plecat?*”). Pur și simplu: “*deodată trece-o cugetare. / Un vâl pe ochii tăi fierbinți: / E-ntunecata renunțare, / E umbra dulcilor dorinți*”. O sinteză a contrariilor (renunțare-dorință, de fapt, renunțarea la fosa Elenă-prostituată, pentru Mistica Prostituată): prin vehemența paroxistică a **trădării**, rămâne Veșnica Vergină Maria - întru statornicie divină. **Amprenta-vâl** o desemnează **co-demiurg**⁷.

6-CÂTEVA TRIMTERI LA GNOTICI

La gnostici (spre exemplu, **doctrina lui Valentin**), Sinele (Spiritul, pneuma) “*este izolat, indiferent, simplu spectator inactiv în drama vieții și a istoriei*” (cf. Mircea Eliade, op. cit.).

Nu tot așa stau lucrurile la Eminescu: Spiritul nu este **pneuma**, ci este activ, este Primul Principiu (al gnozei valentinieni), unindu-se cu **Eunonia** (Gândirea), pentru a amprenta cu forme-cosmos. Dar nu într-o structură atât de complicată, cum este aceea prezentată de doctrina valentiniană (cu cele 15 perechi de conii); cel puțin, la Eminescu nu apar toate verigile valentinieni către Mântuirea pneumatică: Eminescu, dacă va fi cunoscut teoria valentiniană, se pare că a considerat-o mult prea sofisticată, ne-ortodoxă - și a intuit

⁷ Izotopia semantico-funcțională, în anistorie, dintre Zalmoxis și Chrisots, este marcată de către tracologul Adrian Bucurescu și la acest nivel, al Prostituatei Sacre (**Zâna albă, Mitologie românească**, în nr. 226 / 1994, din rev. **Strict secret**): “*Cea mai mică dintre cele șase însoțitoare ale zeiței Halmyris era Maria Mygdonia (Maria cea foarte darnică). Tot ei i se spunea și M-Alva (Cea Albă). În anul în care Zalmoxis a revenit printre geți, M-Alva a fost cea care a turnat pe capul zeului un vas întreg de mir scump. Cât timp a mai petrecut Zalmoxis pe pământ, Maria Mygdonia și-a iubit zeul cu o patimă arzătoare. De aceea, ea a fost numită și “Logodnica Domnului”.*”

Similitudinea onomastică și funcțională dintre Maria Mygdonia și Maria Magdalena este frapantă: Fata Chaosului (Nefărtatul feminin) este foarte darnică cu formele (cu ceea ce nu are întemeiere) - și, aparent, paradoxal, dar în logica sacră, este îndrăgostită arzător (fiind co-părtașă apofatică la demiurgie) de cel care dă temeii la toate (Zalmoxis Christos). Acestuia din urmă, Maria Mygdonia-Maria din Magdala i se oferă ca oglindă a morții (mirul, plus părul-răsfirare-chaos, cu care îi șterge picioarele (sau capul) - temeieri ale lumii), pentru a transsubstanția mirul-oglină în untdelemnul divin-solar, întemeietor al ciclurilor eterne.

că este sacrificată, astfel, **Măreția** - întrerupe (cf. II-356-357 - **Geniu pustiu**) sistemul, prin întreruperea discursului despre soluția soteriologică, al lui Toma Nour (**Toma Nour** fiind metafora soluțiilor soteriologice oculte, în-văluite ținând de esență, existente în mijlocul Vârtejurilor înșelăciunilor și vehemențelor, sentimentale și istorice): “**Întunericul din jurul meu era metafora aceluși nume: Toma Nour**” (II-358).

Împotriva gnosticilor, Eminescu socotește **somnul** ca **trezire în interior** a Sinelui (“**Dară ochiu-nchis afară, înlăuntru se deșteaptă**” (I-107), pentru a-l întoarce din Logos-ul formal în Logos-ul sacru, apoi retrăgând amprente energetice și absorbindu-l (dincolo de umbra-urmă = amprente energetice de limită, spre inexprimabil în Ființa Divină: visarea, ca tărâm al Arhetipurilor Unitare (I-303: “**Cetățile mari răspândite-s în soare** (con-centrate în jurul nucleului **Foc Mistic**), / **Palate de-argint se ridic gânditoare / Și regi sunt îngeri cu aripi de-arginți (...)** / **De visuri, de umbre de cântec e plină**” - (Steaua-Vis).

Somnul este revelator, ca în unele **filozofii hinduiste** (la yoghini: **somnul treaz**) sau grecești-presocratice (Hypnos conduce la tărâmul misterelor thanathice).

Începutul (ritualic)al marilor poeme eminesciene este **anamneză**: cf. evocarea stării Mythos în debutul **Luceafărului** (“**a fost odată ca-n povești... rude mari împărătești...**”), la începutul poemului **Fata în grădina de aur** (“**A fost odat-un împărat - el fu-ncă / În vremi de aur (...) când (...) vorbeai cu zeii (...) Clădi palat din pietre luminoase, / Grădini de aur...) O noapte-eternă prefăcută-n ziuă** etc. - **noapte bogată**), preludiul la **Memento mori** (“**turma visurilor mele eu le pasc ca oi de aur (...)** **Până unde-n ape sfinte se ridică mândre maluri (...)** **Unde sfinții se preîmblă în lungi haine de lumină**” etc.), sau la **Povestea magului...** (“**În vremi de mult trecute, când stelele din ceriuri / Erau copile albe cu părul blond și des (...)** **Era pe lumea asta mândră-mpărăție (...)** **Domnea în ea un împărat prea mare...**” etc.).

Faustus Maniheeanul (cf. Mircea Eliade, op. cit.) sune despre sufletele fericiților morți că sunt continuu transportate, spre Paradisul celest, de **Corăbiile Lunii și Soarelui**. Iată că această imagine a Soarelui Negru-călăuză a **corăbiilor negre** (de fapt, el însuși, Soarele Negru, fiind corabie spre Paradis) și a Lunii-Fată (“**în umbra falnicelor bolți**” - **bolțile** fiind **corăbii întoarse**, semicercuri tânjind după re-împlinirea în cerc), din

Luceafărul, pot fi considerate, dacă nu reminiscențe, cel puțin coincidențe de viziune arhetipală, între viziunea eminesciană și cea a lui Faustus Maniheeanul.

Pentru răscumpărare, trebuie evitată procreația. În **Luceafărul**, a) cuplu cătaților-regăsiți devine cuplul copiilor “cu plete lungi, bălaie” - **ei înșiși devin proprii lor copii**, pentru a evita creația multiplicatoare, prin care se blochează mântuirea b) **asceza** Luceafărului-Hyperion, prin auto-blocare în cercul de sus al Spiralei-Arbore, este o altă cale soteriologică: între cercurile spiralei nu există contactul procreator, ci continuitatea mistică, pentru revenirea în Principiul Suprem (de care vorbește **Valentin Gnosticul**).

Mani Gnosticul (cf. Mircea Eliade, op. cit.) vorbește de **Statuia** care se va înălța la Cer, după purificarea, prin incendiu (foc, Patimă-vehementă), a lumii. Statuia-Eros, în **Pe lângă plopii fără soț**, sau în **Atât de fragedă** (I-143: “*Cu ale tale brațe reci / înmărmureai măreț...*” sau I-92: “*din încrețirea lungii tale rochii / Răasai ca marmura în loc*”), dar și în **Scrisoarea IV** și **Scrisoarea V** (Ea “*ca marmura de Paros*” - I-118, sau I-119: Ea ca “*Venus Anadyomene*” cu “*marmura-i cu ochii negri*” - Zeițe-cerboaiice), dovedește că Eminescu vede în Femeie înglobarea daimonului jertfit-chinuit spre demiurgie, complementaritate funcțională a lui Hristos (Maria-Hristos, în esoterism: Lună-Soare), care mântuie de materie, prin neliniștea misterioasă și mereu dureroasă, în sensul soteriologic (“*Ochiul înghețat i-l umplu gânduri negre de amor*” I-121) - mântuie ultimele particule de Lumină. Statuia-Femeie, la Eminescu, poate ajunge să personifice Lumina-Spirit, definitiv separată de Materia-Haos-Întuneric (I-92: “*O, vis ferice de iubire, / Mireasă blândă din povești (...) Cât poți cu-a farmecului noapte (mistică) / să-ntuneci ochii mei pe veci*” (orbul care transgresează în / prin Revelație, prin Femeia Sacră).

Entelehia eminesciană a Femeii este subliniată și de puritatea absolută - **vergină, adorată, icoana pururi verginei Marii**. Puritatea e **plină** până la vacuitatea absolută: puritatea este paradoxala plinătate în Sine, plinătate vacuizată de substanță și de dorință. **Puritatea** devine Nirvana Ființei Divine⁸.

Demonismul apariției și formării lumii este sugerat, probabil, lui Eminescu, de către gnosticul **Mani**; prin aceasta, afirmăm că și demonismul Femeii: sau al

⁸ Cf. Paula Diaconescu, *Collegium*, Iași, 1989, p.24

Androgenului (Hyperion) sunt reminiscențe gnostice (**Luceafărul**, **Demonism**, dar și **Împărat și proletar**: “*Spuneți că-i omul o lumină? Nici o scânterie-ntr-însul nu-i candidă și plină?*” etc.).

În viziunea lui **Mani**, **cosmogonia** este un gest disperat al lui Dumnezeu, de a salva o parte din sine însuși (deci, aplicat la Eminescu: expresivitatea-amprentare divină.). Omul este creat de Materie, pentru c Materia să mențină închise particulele de lumină (de aceea, scepticul non-vizionar din **Împărat și proletar** nu percepe interioritatea-esențialitatea “*schintelor*” dinlăuntrul omului). Aici este și paradoxul lui Mani: particulele de lumină închise devin finalitatea lui Hristos, care le **strânge**, pentru a le **mântui**.

Egoistul Dumnezeu (Ormuzd al Logos-ului Eminescu), salvând sufletul, prin Fiul Christos, se salvează pe sine însuși, devine **Salvatorul salvat**. Doar așa, divinitatea este activă - în rest, singurul activ este Prințul Întunericului.

Dacă la gnostici ritualul este anulat, Eminescu, în schimb propune insistent Ritualul, prin **Logos efectiv** și **Logos prospectiv**, pentru a regresa la originaritatea-Mythos.

Ritualul interior, propus de e, își are, poate, rădăcini în **isihasm** (hesychia = liniște. liniștire), specific bizantin: **Rugăciunea isihastă a inimii**, **Rugăciunea lui Iisus** (Eminescu o practică nu doar implicit, în toată lirica sa, ci și explicit, în poemul **Rugăciune II-37**): a) repetat, b) meditat, c) interiorizat.

Teologul **Nechifor** afirmă că țelul vieții spirituale este să ia cunoștință de Sine, de tainele ascunse în inimă, să unească **mintea** (noua) cu **inima** (lăcașul lui Dumnezeu). **Unire** prin **coborâre** (respirație) a minții în inimă. Aceasta este una dintre dimensiunile ritualistice ale întregii poezii eminesciene (I-119: “*Consacră-mi / Creștetul cu-ale lui gânduri, să-l sfîțesc cu-a mele lacrimi!*”).

Grigore Sinaitul (cf. Mircea Eliade op. cit.) preferă monahismului-comunitate - **pustnicia**: rugăciunea liturgică este prea exterioară pentru a declanșa **amintirea lui Dumnezeu**. Dar **monahul** stă sub pericolul viziunilor suscitade de imaginație (cf. *Povestea magului...*, unde Magul controlează, la Călugăr, **calitatea viziunii**, și descoperă că nu e imaginație, ci existență a esenței divine, senine, Frumusețea, nu **aici**, deci în **transcendență**: “*E-aievea acea ființă, visele-ți nu te mint, / Dar nu-i aci în lume...*”).

Călugărul lui Eminescu își asumă o teribilă responsabilitate - aceea de a-l pierde pe Dumnezeu, tocmai prin vehemența-patimă a cugetării: “*El cugete la toate, ci nu - la Dumnezeu*”. Adică, nu la formalismul divin. În schimb, își asumă efortul de a se auto-recupera spiritual-divin prin re-cunoașterea lui Dumnezeu nu în formalitatea-gândire, **ci în esența sa arhetipală: Eros**.

Ceea ce, însă, îl apropie fundamental, pe Eminescu, atât de gnostici, cât și de teologia creștină de profunzime și a marii mistici, ca aceea a lui **Meister Eckhart** - este viziunea unei dumnezeiri nenumite; “*Străinul, origine și scop a toate*” - “*îndepărtat, inaccesibil*”⁹ (și, totuși, **erosul transcens în Eros Agapé** este, la Eminescu, în linia Ortodoxiei, o cale de acces).

Frământarea și neliniștea Logos-ului eminescian sunt atitudini gnostice. Dar eliberarea în liturgia Ritualului-Logos, Eros-ul sacralizat, jertfirea Sinelui pentru regăsirea și împăcarea, întru Spirit prin orfismul-finalitate a poeziei, a Logos-ului - sunt expresia ortodoxiei creștine celei mai curate: este însăși dimensiunea arhitecturală a Spiritului românesc.

7-IUBIRE ȘI PROCREAȚIE

“*Profundă este opoziția dintre iubire și procreație. În actul procreației, iubirea se dezintegrează, tot ce e personal în iubire moare, triumfă o altă iubire. Sămânța dezintegrării iubirii este conținută chiar în actul sexual*” (N. Berdiaev, **Sensul creației**, p.200). “Niciodată n-am găsit o femeie de la care să fi dorit să am copii, căci te iubesc, o, veșnicie!” (Nietzeche - *Așa grăit-a Zarathustra*).

Iubirea lui Eminescu exclude cel mai mic gând de procreație înafara Duhului. Este iubirea de veșnicie (nietzeche-ană), iubirea de arhetipalitate. Femeia din **Călin (file din poveste)** nu naște, ci identifică, repetă pe de rost, prin însăși rugăciunea ființei ei interioare. Ființa ei interioară devine **natură** - a se vedea **casa-natură**, în care se răstignește ființa ei, prin prelungirile ei simbolic-arhetipale:

- a) **papuc-picior-pășire**;
- b) **în grindă** (grinda-bolta a cerului, smerită la nivelul cosmosului-colibă);
- c) după **ușă**, simbol al **iluminării-deschidere**;

⁹ Alexandrian, *Istoria filozofilor oculte*, Humanitas, Buc., 1994.

d) prin **pășire mitică**, pășire fără mădularele pășirii;

e) **două turte sub cenușă** (în **vatra-centru piric**), sugerând cele două trupuri **cătate-regăsite** (Călin îl aduce aminte pe Cătălin, deci cuplul Cătălin-Cătălina), coapte (alchimic)- inițiate pentru euharistie;

f) **candela** - spirit jertfit resorbit, prin somn, spre Mythos (**sâmburele de mac** al lumini candelii este sâmburele mistic, din care crește Arborele Cosmic - sub semnul **macului-somn** pentru visare-demiurgie); **copilul este sâmburele mistic, este esența-Călin** (Zburător de Foc).

În poemul acesta, totul este **iubire mistică**, dincolo de vâlul Māyā (“... cu mâna sa el rumpe / Pânza cea acoperită de un colb de pietre scumpe”) și naștere-fără-naștere - sugerând arhetipurile Maria-Iisus. Călin este sinonimul codrului cu Vârf al Muntelui Cosmic; **nunta sa este nașterea sa-sâmbure mistic:nunta-regăsire este Revelația nunții mistice**, căci **nunta sa se dizolvă în impersonalitatea arhetipală a nunții Fluturului cu Vioreaua: este Revelația Florii Albastre** (nunta cu absolutul). “*Nunta s-o pornim și noi alături*” înseamnă: să traducem aparența fenomenală - în arhetipalitate esențială, ritualul căutării - în Ritualul Regăsirii. Călin-Fiul este regăsirea identității esențiale a lui Călin-tatăl - cei doi fiind nedisociabili (în genul treimii creștine).

Femeia eminesciană rămâne, astfel, **Eterna Amantă**, formându-se un cuplu mistic, transindividual. **Cei doi sunt cei doi de când lumea**. Cătălina-arhetip își dă seama de **potrivire și predestinare**: “*Încă de mic / Te cunoșteam pe tine / Și guraliv și de nimic, / Te-ai potrivi cu mine*”. **Guraliv** și de **nimic** sunt regăsiri-anamneze ale Sinelui: **creația** - ca lege irosită = guraliv; întemeiere **pe nimic** (“... *E un adânc asemene / Uitării celei oarbe*”). **De nimic** înseamnă: **inutilizabil pentru lumea fenomenală, deci hieratici**.

Iubirea eminesciană devine, astfel, Ritual al Androgenizării Hieratice: cel mai adesea, cei doi se cufundă în **somn-visare**, recontopiți în Sămânța sacră, de la rădăcina Arborelui Cosmic. Mai mult, în **Locul aripelor** (I-200), actul erotic constă în delirul (visarea, prin care, vehement, se regresează spre originaritate) căutării, pentru regăsire, a **aripelor albe**, de pe umerii iubitei: “*Locul aripelor albe le-aș căuta-n delirul meu*”.

Prin Eminescu, omenirea se întoarce în Ritual - iar iubirea redevine **mistica subtilă a regăsirii Edenului**.

Maria devine sinonimul Crăieșei Mântuirii (Re-edenizării) din **Miorița**: (I-37) “*Crăiasă alegându-te...*” Prin **Maria**, care **se coboară** (Prostituata sacră) spre a ne înălța-mântui-cuprinde în Revelație – Maria Fecioara-Regina Lumii (“*Regină peste îngeri, / din neguri te arată, / Lumină dulce clară, / O, maică prea curată / Și pururea fecioară, / Marie!*”) - noi -Rugăciune-Ritual (de transfigurare a Vârtejului-val, în **Zid de mântuire**) ne reintegrăm umbrei Pământului (deci, ne reintegrăm, deci, stării de Iisus-Luceafăr (Lucifer) - și ne lăsăm închiși între coarnele-de-lumină ale Cercului-Uter Cosmic.

*

*

*

Eminescu creează Ființa Jertfită întru Eros-Agapé (Recuperată pentru Divin), ca Ultimă Imagine și Ultim Scop al Poeziei sale. Arborele Vieții este, de fapt, Crucea, pe care se răstignesc, adică se dăruiesc spre creația de lume, **chinurile inițierii**. Prin acest gest teurgic, **Eminescu este cel mai profund creștin ortodox al nostru, în atemporalitatea actului hristic** *.

prof. dr. *Adrian Botez*

Notă

Trimiterile la versul eminescian s-au făcut către ediția Petru Creția (**M. Eminescu - Poezie și proză**, vol. I-II, Cartea Românească, Buc., 1978) ca fiind nu cea mai erudită și completă, ci **cea mai operațională**. Au fost consultate și edițiile Perpessicius și D. Murărașu.

* Înțelegem prin aceasta că Eminescu nu este integrabil **dogmei** teologice creștine. S-ar putea afirma, cum, de fapt, s-a afirmat - că Eminescu (re)creează un “**creștinism fără Christos**”, presupus a fi caracteristic fondului ancestral românesc. Opinia noastră este, nuanțat și ferm, alta: Eminescu îl suprapune pe Hristul dogmatizat (Eul propriu esențializat la modul absolut) peste arhetipuri, anistoric, unde converg toți revelatorii-răstigniții întru mântuire: Zalmoxis, Orfeu, Mithra, Osiris, Odin, Quetzalcoatl etc. Îl suprapune, însă nu-l lasă să se resoarbă-asimileze în arhetipul hibrid, ci-i păstrează poziția unică, privilegiată, specifică **zonei spirituale europene-ortodoxe** (dominată de conceptul **Eros-Agapé**). Acest Hrist eminescian, dominând drama cosmologică a Spiritului românesc, dă splendoare apoteotică seninătății tragice a cosmologiei mioritice, prin absorbția ei în Ortodoxia Creștină.

